

Allvarlig kritik mot Socialnämnden i Kristinehamns kommun för att en ungdom vid två tillfällen varit omhändertagen utan att det funnits något giltigt beslut. Nämndens ordförande kritiseras för att han fattat ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU dagen efter att förvaltningsrätten avslagit nämndens ansökan om vård

Beslutet i korthet: I januari 2018 blev A.A. omedelbart omhändertagen med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. A.A. placerades på Statens institutionsstyrelses (SiS) ungdomshem Lövsta och socialnämnden ansökte därefter om att han skulle beredas vård enligt LVU.

Den 26 februari 2018 avslog förvaltningsrätten nämndens ansökan om vård. Domen kom in till socialförvaltningen i Kristinehamns kommun samma dag som den hade meddelats. Domen vidarebefordrades dock inte till rätt enhet inom förvaltningen och det dröjde därför till dagen därpå, den 27 februari 2018, innan ungdomshemmet underrättades och A.A. fick åka hem.

Den 27 februari 2018 beslutade nämndens ordförande att på nytt omhänderta A.A. med stöd av 6 § LVU. Beslutet verkställdes med biträde av polis den 9 mars 2018. Samma dag som beslutet verkställdes beslutade förvaltningsrätten att häva det omedelbara omhändertagandet. Beslutet kom in till förvaltningen samma dag som det hade meddelats men blev, på samma sätt som förvaltningsrättens dom den 26 februari 2018, liggande och vidarebefordrades inte till rätt enhet. Det dröjde därför till dagen därpå, den 10 mars 2018, innan polisen underrättades och A.A. släpptes fri.

I beslutet konstaterar JO att nämnden, vid två tillfällen inom loppet av några veckor, har brustit i hanteringen av inkomna domar och beslut. I båda fallen har följden blivit att A.A. varit omhändertagen utan att det har funnits något giltigt beslut. Det är naturligtvis helt oacceptabelt, och nämnden får allvarlig kritik för det inträffade.

JO uttalar också att när ett omhändertagande har upphört till följd av att förvaltningsrätten avslagit nämndens ansökan om vård, är det en utgångspunkt att nämnden ska rätta sig efter det ställningstagandet. För att nämnden ska kunna fatta ett nytt beslut om omhändertagande krävs det i princip att nya omständigheter har tillkommit.

JO konstaterar att förvaltningsrätten i sin dom den 26 februari 2018 inte ifrågasatte att A.A. hade ett vårdbehov. Ansökan avslogs i stället på grund av att vården bedömdes kunna ges på frivillig väg. I den delen hade det inte kommit fram något nytt och situationen var därför inte sådan att det den 27 februari 2018 fanns fog för att på nytt omhänderta A.A. Nämndens ordförande får kritik för att han trots det fattade ett sådant beslut.

Bakgrund

I januari 2018 beslutade ordföranden i Socialnämnden i Kristinehamns kommun att omedelbart omhänderta A.A. med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Beslutet fastställdes av förvaltningsrätten, och A.A. placerades på Statens institutionsstyrelses (SiS) ungdomshem Lövsta. Nämnden ansökte därefter om att A.A. skulle beredas vård enligt 1 och 3 §§ LVU.

Den 26 februari 2018 avslog förvaltningsrätten nämndens ansökan om vård. Socialförvaltningen i Kristinehamns kommun fick del av domen samma dag som den hade meddelats och underrättade ungdomshemmet dagen därpå, dvs. den 27 februari 2018. Samma dag beslutade ordföranden i socialnämnden att på nytt omhänderta A.A. med stöd av 6 § LVU. Beslutet verkställdes med biträde av polis den 9 mars 2018. Samma dag som beslutet verkställdes beslutade förvaltningsrätten att häva det omedelbara omhändertagandet. Förvaltningen fick del av beslutet samma dag som det hade meddelats och underrättade polisen dagen därpå.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade advokat B.B., i egenskap av ombud för A.A., på Socialnämnden i Kristinehamns kommuns hantering av A.A:s ärende.

Utredning

JO hämtade in handlingar från socialförvaltningen i Kristinehamns kommun samt från Förvaltningsrätten i Karlstad (mål nr 321-18 och 989-18) och Kammarrätten i Göteborg (mål nr 1121-18 och 1150-18). Därefter begärde JO att Socialnämnden i Kristinehamns kommun skulle yttra sig över anmälan. I yttrandet skulle nämnden särskilt redogöra för handläggningen under perioden den 27 februari 2018 till den 10 mars 2018.

Nämnden kom in med ett remissvar och uppgav bl.a. följande:

Redogörelse för handläggningen under tidsperioden 27 feb 2018–10 mars 2018

2018-02-26 Dom inkommer från förvaltningsrätten i Karlstad 16.28 till socialförvaltningens gemensamma mail. Förvaltningsrätten avslår nämndens ansökan om vård enligt 3 § LVU. Detta mail vidarebefordras ej till ansvarig enhet varav informationen ej når SIS-hemmet som A är placerad vid.

2018-02-27 ansvarig enhet får domen. När kontakt tas med SIS-hemmet visar det sig att A befunnit sig i isoleringen sedan 2018-02-24 pga. aggressivt och hotfullt beteende. A har under helgen ställt till med stor oreda på avdelningen, han har bl.a. haft sönder en TV och kastat en stol mot ett fönster. [– –] Varje gång personalen försöker prata med honom så blir han hysterisk och skriker. A hotar även personalen och säger att de ska släppa ut honom så han får visa vad han går för. Personalen hittar en metallbit när de går in i rummet som är vässad som ett vapen. A har även dagen innan detta uppvisat ett våldsamt och starkt tvivelaktigt beteende. Utifrån de nya uppgifter som framkommer om A:s beteende samt då LVU-ansökan avslagits och det inte finns något skydd runt A fattar socialnämnden beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU

då det bedöms finnas en påtaglig risk att A:s hälsa och utveckling allvarligt kommer att skadas om han inte bereds vård.

Under resterande tid av dagen arbetar nämnden med att försöka hitta ett HVB-hem som kan ta emot A. Samtliga av de HVB-hem som kontaktas säger nej då de anser att hans beteende är för svårt och att han behöver vara på SIS. Nämnden har kontakt med SIS som meddelar att de inte har någon akutplats åt honom. Nämnden ställer sig i kö för sådan plats. Efter samråd med socialsekreterare, 1:e socialsekreterare samt enhetschef beslutas det att A får åka hem till sin mamma i avvaktan på att SIS har en plats åt A på en akut-avdelning, detta då inget annat alternativ finns.

2018-03-09 SIS meddelar att de har en akutplats åt A. Nämnden beslutar utifrån A:s tidigare aggressiva och oförutsägbara beteende att begära polishandräckning. Polis får information om att de ska kontakta nämnden när de befinner sig hos familjen så att handläggare får berätta om beslutet och varför det fattades.

Beslut inkommer från förvaltningsrätten i Karlstad där de häver det omedelbara omhändertagandet. Beslutet inkommer till socialförvaltningens gemensamma mail. Detta beslut når inte rätt enhet varav polishandräckning skickas då enheten tror att beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU fortfarande gäller. Senare under kvällen hämtar polis A och tar honom till arresten i Karlstad. Nästkommande dag planeras det för transport till det tilltänka SIS-hemmet.

2018-03-10 får nämnden information om att beslutet hävdades igår. A släpps från polisen.

Bedömning av handläggningen

Nämnden identifierar ett antal brister i handläggningen.

När det kommer till att A var kvar på SIS-hemmet Lövsta utan giltigt beslut handlar om att förvaltningen vid tillfället hade felaktig rutin för mottagandet av domar då domstolen ändrat sin distribuering av domar. Vid tillfället för det inträffade såg rutinen ut som så att domar kom via fax. Den person som för dagen hade ansvar för jourärenden hade som uppgift att kontrollera inkomna handlingar. Domen ifråga kom dock inte via fax utan mailades till socialförvaltningens gemensamma mail. Utifrån att domstolen tidigare skickat alla sina domar via fax och inte via mail frångick detta de rutiner som förvaltningen då hade. Utifrån detta uppmärksammades det inte att denna dom inkom till socialförvaltningens mail 16.28. Nämnden vill här tillägga att det var mycket olyckligt att A dessutom var isolerad vid händelsen. Beslut om isolering är något som SIS-hemmen ansvarar för men hade ansvarig handläggare fått information om att beslutet om LVU hävts hade placeringen avbrutits med detsamma och A hade tagits från isoleringen.

Gällande att A togs av polis utan giltigt beslut handlar om detsamma som ovanstående. Ansvarig handläggare hade inte fått information om att det omedelbara omhändertagandet hävts av domstol. Efter den första incidenten rapporterade enhetschef det inträffade till högre chefer. Tyvärr hann inte någon ny rutin upprättas innan A togs av polis.

Bedömning görs att nämnden vid de aktuella tillfällena inte säkerställt att inkomna domar om vård enligt LVU mottogs på ett rättssäkert sätt. Bedömning görs att det inträffade fått negativa konsekvenser för A och nämnden ser allvarligt på det inträffade. Efter detta har nämnden upprättat en ny rutin gällande mottagandet av domar och har därmed säkerställt att liknande händelse inte kan uppstå igen.

B.B. kommenterade remissvaret.

Bedömning

Rättslig reglering

Socialnämnden får med stöd av 6 § LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU, och rättsens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras.

Ett beslut om omedelbart omhändertagande ska, enligt 7 § LVU, underställas förvaltningsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades.

Om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om omedelbart omhändertagande, ska socialnämnden, enligt 8 § LVU, inom fyra veckor från den dag då omhändertagandet verkställdes ansöka hos förvaltningsrätten om att den unge ska beredas vård med stöd av LVU, eller vara fortsatt omhändertagen för tillfällig vård enligt 9 a § LVU.

Ett omedelbart omhändertagande upphör enligt 9 § LVU om ansökan om vård eller ansökan om fortsatt omhändertagande för tillfällig vård enligt 9 a § LVU inte har gjorts inom den tid som anges i 8 § LVU och inte heller förlängning av tiden har begärts, eller när rätten avgör frågan om vård eller frågan om fortsatt omhändertagande.

Nämndens agerande efter det att förvaltningsrätten den 26 februari 2018 hade avslagit ansökan om vård

Den 26 februari 2018 avslog förvaltningsrätten nämndens ansökan om vård. Enligt 9 § LVU upphörde därmed även det omedelbara omhändertagande av A.A.

Socialförvaltningen i Kristinehamns kommun fick del av förvaltningsrättens dom samma dag som den hade meddelats. Domen vidarebefordrades dock inte till rätt enhet inom förvaltningen. Det dröjde därför till dagen därpå, den 27 februari 2018, innan SiS ungdomshem Lövsta underrättades och A.A. fick åka hem till sin mamma. Vid tillfället var A.A. föremål för tvångsåtgärder på ungdomshemmet.

Jag har tidigare uttalat att det ankommer på socialnämnden att omedelbart vidta åtgärder när domstolen i ett särskilt beslut upphäver ett omedelbart omhändertagande och det gäller oavsett när beslutet meddelas (se JO:s beslut den 1 november 2018, dnr 1837-2017). Detsamma gäller när ett omedelbart omhändertagande upphör till följd av att nämndens ansökan om vård har avslagits.

Nämnden har som förklaring till att domen inte uppmärksammades uppgett att förvaltningsrätten tidigare hade skickat domar per telefax och att domen i det här fallet i stället skickades per e-post. Nämnden har dock ett ansvar för att bevaka inkommande e-post och måste ha en beredskap för att det även per e-post kan komma in handlingar som kräver omedelbara åtgärder. Det får helt enkelt inte förekomma att en dom, av det slag som det har varit fråga om här, blir liggande och inte vidarebefordras till rätt enhet inom förvaltningen. Följden blev i det här fallet att omhändertagandet av A.A., och de tvångsåtgärder som han var föremål för, fortgick utan att det fanns något giltigt beslut. Det är naturligtvis helt oacceptabelt och nämnden förtjänar allvarlig kritik för det inträffade.

Socialnämndens ordförandes beslut den 27 februari 2018 att på nytt omedelbart omhänderta A.A. med stöd av 6 § LVU

Som redogjorts för avslög förvaltningsrätten den 26 februari 2018 ansökan om vård. Förvaltningsrätten konstaterade att A.A. visserligen hade ett vårdbehov och det hänvisades bl.a. till hans våldsamma beteende samt till att han hade en benägenhet att få aggressionsutbrott och hamna i konflikter. Vården bedömdes dock kunna ges på frivillig väg med följd att ansökan avslogs.

Den 27 februari 2018, dvs. dagen efter att förvaltningsrätten hade avslagit ansökan om vård, beslutade ordföranden i socialnämnden att på nytt omhänderta A.A. med stöd av 6 § LVU. Bakgrunden till beslutet var att det i samband med att förvaltningen underrättade ungdomshemmet om förvaltningsrättens dom, hade kommit fram att A.A. några dagar tidigare varit inblandad i en händelse på ungdomshemmet. Vid tillfället hade A.A. fått ett vredesutbrott och han hade agerat hotfullt mot personalen. Han hade bl.a. slagit på en tv och kastat en stol mot ett fönster. Polis hade tillkallats, och efter händelsen hade A.A. uppvisat ett förvirrat beteende.

JO har tidigare uttalat att när en domstol har upphävt ett beslut om omedelbart omhändertagande är det en utgångspunkt att nämnden ska rätta sig efter det ställningstagandet. För att nämnden ska kunna fatta ett nytt beslut om omhändertagande krävs i princip att nya omständigheter har tillkommit (se JO 2009/10 s. 302). Detsamma gäller när ett omedelbart omhändertagande har upphört till följd av att ansökan om vård avslagits.

Med hänsyn till vad som den 27 februari 2018 hade kommit fram om A.A:s beteende i samband med händelsen på ungdomshemmet, har jag förståelse för att ordföranden i socialnämnden kände en oro för A.A. Det är dock i stort sett fråga om samma slag av beteende som var föremål för prövning i förvaltningsrättens dom den 26 februari 2018. Förvaltningsrätten ifrågasatte inte heller att A.A., utifrån sitt beteende, var i behov av insatser och ansökan avslogs inte på grund av att A.A. saknade ett vårdbehov. Ansökan avslogs i stället på grund av att vården bedömdes kunna ges på frivillig väg, och i den delen hade

det inte kommit fram något nytt vid tidpunkten för beslutet att på nytt omhänderta A.A. den 27 februari 2018.

Sammanfattningsvis var situationen den 27 februari 2018 inte sådan att det fanns fog för att på nytt omhänderta A.A. med stöd av 6 § LVU, och ordföranden i socialnämnden förtjänar kritik för att han trots det fattade ett sådant beslut. I stället för åtgärden att på nytt omhänderta A.A. borde nämnden rätteligen, i samband med att förvaltningsrättens dom överklagades, ha gjort en framställning till kammarrätten om att A.A. skulle omhändertas. Det hade då ankommit på kammarrätten att ta ställning till om det förelåg förutsättningar för ett omedelbart omhändertagande.

Nämndens agerande efter det att förvaltningsrätten den 9 mars 2018 hade upphävt det omedelbara omhändertagandet

På grund av svårigheter med att hitta en placering för A.A. dröjde det till den 9 mars 2018 innan omhändertagandet enligt beslutet den 27 februari 2018 kunde verkställas. För verkställandet begärdes biträde av polis, och i avvaktan på transport till det tilltänkta ungdomshemmet placerades A.A. i polisens arrest.

Samma dag som beslutet verkställdes, dvs. den 9 mars 2018, beslutade förvaltningsrätten att upphäva det omedelbara omhändertagandet. Beslutet kom in till förvaltningen samma dag som det hade meddelats men blev, på samma sätt som förvaltningsrättens dom den 26 februari 2018, liggande och vidarebefordrades inte till rätt enhet inom förvaltningen. Det dröjde därför till dagen därpå, den 10 mars 2018, innan polisen underrättades och A.A. släpptes från arresten.

Även i det här fallet har förvaltningen brustit i hanteringen av inkomna handlingar, vilket fått till följd att A.A. suttit frihetsberövad utan att det har funnits något giltigt beslut. Det är naturligtvis helt oacceptabelt, och nämnden förtjänar, även i det här fallet, allvarlig kritik för det inträffade.

Avslutande synpunkter

Nämnden har vid två tillfällen inom loppet av några veckor brustit i hanteringen av inkomna domar och beslut. I båda fallen har det fått allvarliga konsekvenser och det inträffade vittnar om vikten av att myndigheter har fungerande rutiner för hanteringen av inkomna handlingar. Det får helt enkelt inte förekomma att domar och beslut, på sätt som skett i det här fallet, blir liggande och inte vidarebefordras till rätt enhet eller behörig befattningshavare. Det inträffade understryker vikten av att de personer som arbetar inom förvaltningen har tillräckliga kunskaper om regelverket och att de förstår vikten av att agera i samband med att ett beslut om omedelbart omhändertagande upphävs eller av annan anledning upphör. Jag utgår från att nämnden även i den sistnämnda delen vidtar åtgärder för att något liknande inte ska inträffa igen. Med detta sagt anser jag mig kunna avsluta ärendet med den delvis allvarliga kritik som har uttalats ovan.

Vad B.B. i övrigt har uppgett ger inte anledning till någon åtgärd eller uttalande från min sida.